

**Διδασκαλία, Μάθηση & Αξιολόγηση -
ομαδοσυνεργατική μάθηση, κριτική
σκέψη και συμπεριληπτική εκπαίδευση**

*Δρ. Μόσχου Δ. Καλλιόπη, Msc, PHD.,
Εκπαιδευτική Σύμβουλος*

Ένας εισηγητής έλαμπε συνήθως από έξαψη ενώ μιλούσε. Ο ενθουσιασμός του ήταν μεγάλος και ήταν ιδιαίτερα δομημένος ομιλητής...

Όμως ποτέ δε συνέβη να ρωτήσει, Αν εμείς είχαμε καταλάβει το θέμα του.

Συνήθως χάναμε τον ειρμό μετά τα πέντε πρώτα λεπτά, αν και όλοι απολαμβάναμε την παρουσίαση του.

C. Rogers, 1997

Ανατροφοδότηση

- Ποια είναι η γνώμη σας για την ανάγκη εκπαιδευτικών καινοτομιών στα σχολεία;
- Ποιοι είναι οι βασικοί λόγοι για τους οποίους θα πραγματοποιούσατε μία καινοτομία στη σχολική σας μονάδα;
- Ποιες είναι οι επιμορφωτικές ανάγκες σας για την υλοποίηση εκπαιδευτικών καινοτομιών;
- Ποια είναι η στάση του/της διευθυντή/-τριας σε καινοτομίες;
- Πώς το σχολικό κλίμα επηρεάζει την ανάληψη και υλοποίηση καινοτομιών;
- Ποια είναι η στάση των γονέων απέναντι στις καινοτομίες;

ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

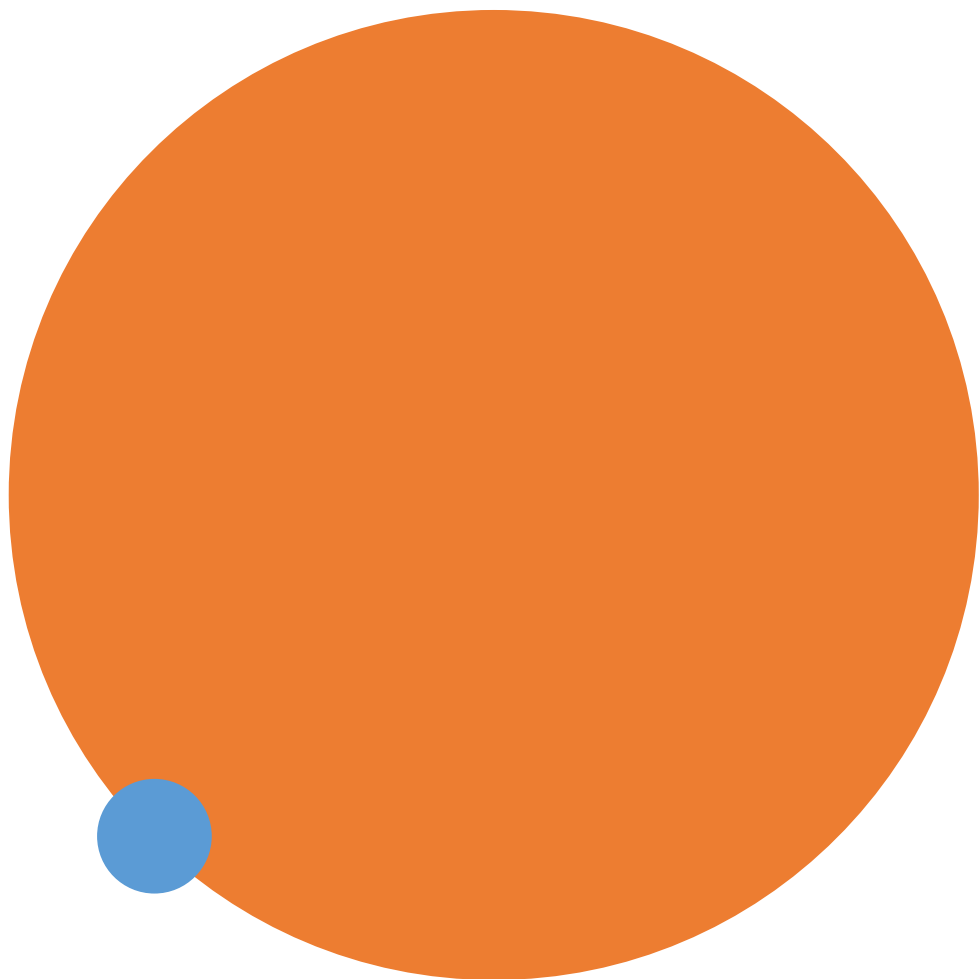
- Ένας τρόπος, για να ξεπεραστεί η μονομερής προσέγγιση κάθε γνωστικού αντικειμένου του σχολείου, είναι η διαθεματική προσέγγιση της γνώσης, δηλαδή η πολυσυλλεκτική μελέτη διαφόρων γνωστικών αντικειμένων (μαθηματικά, ιστορία, καλλιτεχνικά).
- ❑ Ιδιαίτερη σημασία έχουν οι τεχνικές διαλόγου, προκειμένου οι μαθητές να ανταλλάσσουν απόψεις και να επιτυγχάνεται μια παραγωγική διάδραση μεταξύ τους, ώστε να γεννηθούν σκέψεις, ιδέες, προβληματισμοί και συμπεράσματα.
- ❑ Ο ρόλος του δασκάλου είναι συντονιστικός σ' αυτή τη διαδικασία και γίνεται ουσιαστικά ο «διευκολυντής» («facilitator»)

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Ως ανασταλτικοί παράγοντες για την εφαρμογή καινοτομιών αναφέρονται το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα, η έλλειψη χρόνου και η ελλιπής κατάρτιση του εκπαιδευτικού σε θέματα καινοτομίας.

Σχεδιάζοντας ένα πρόγραμμα δεν ξεχνώ ότι

- Ακολουθώ τις ρουτίνες της τάξης
- Ακούω προσεχτικά τις ιδέες και εμπειρίες των παιδιών – Ενεργητική ακρόαση
- Οι δραστηριότητες ανταποκρίνονται σε ανάγκες των παιδιών & «προκαλούν» τη σκέψη τους
- Αξιοποιώ καταστάσεις από την καθημερινή ζωή των παιδιών – οι δραστηριότητες έχουν νόημα και συνδέονται με αυτά που ξέρουν και μπορούν να κάνουν τα παιδιά

- Τα παιδιά χρειάζονται χρόνο για να επεξεργαστούν και να επεκτείνουν/εμβαθύνουν τις νέες πληροφορίες
- Δίνω την ευκαιρία στα παιδιά να εκφράσουν τη σκέψη τους με διαφορετικά μέσα, δηλ. προσφέρω εναλλακτικούς τρόπους αναπαράστασης της σκέψης και επικοινωνίας (**λόγος, σχέδιο, κίνηση κ.λπ.**)

Καθώς σχεδιάζω το πρόγραμμα έχω στο μυαλό μου

- Πώς θα κάνω το θέμα ενδιαφέρον για τα παιδιά;
- Πώς εισάγονται οι νέες έννοιες;
- Αξιοποιούνται οι εμπειρίες & οι ιδέες των παιδιών σχετικά με το θέμα;
- Διατυπώνονται ερωτήσεις & πώς αξιοποιούνται οι απαντήσεις των παιδιών;
- Υπάρχει ποικιλία στις δραστηριότητες ώστε να εμπλέκονται όλα τα παιδιά;
- Δίνονται σαφείς οδηγίες & εξηγήσεις στα παιδιά;

Αξιολόγηση

Τα ερωτήματα που πρέπει να θέτει ο εκπαιδευτικός για τον εαυτό του από τη θέση του αξιολογητή πριν εμπλακεί σε μια διαδικασία αξιολόγησης:

- Ποια είναι η κοσμοθεωρία μου, ποιες αξίες καθοδηγούν τις πράξεις μου στη ζωή;
- Όταν πρόκειται να αξιολογήσω, ο σκοπός μου είναι να εκτιμήσω, να απαξιώσω, να μετρήσω, να κρίνω, να επιβιβαιώσω, να πληροφορήσω τον μαθητή, έναν τρίτο, να εδραιώσω τη δύναμή μου, να βοηθήσω στη μάθηση;
- Πώς τοποθετώ τον εαυτό μου μέσα στο σχολείο; (ως παιδαγωγός, περιμένω από τα παιδιά..);
- Αυτό που μ' ενδιαφέρει είναι η αξία της πράξης του παιδιού; Βρίσκομαι εκεί για να το κρίνω ή να το βοηθήσω να μάθει;

Συναντάμε τους όρους «ομαδοσυνεργατική», «συνεργατική», «εργασία σε ομάδες».

Περιγράφουν το μαθησιακό πλαίσιο κατά το οποίο οι μαθητές μιας τάξης οργανώνονται σκόπιμα σε ομάδες εργασίας για να πραγματοποιήσουν συγκεκριμένους μαθησιακούς στόχους.

Συγκεκριμένα, ανταλλάσσουν ιδέες, συντονίζουν τις ενέργειές τους, μοιράζονται υλικά & προσπαθούν να πετύχουν έναν κοινό στόχο.

Τα παραπάνω ενισχύουν...

- την ανάπτυξη της επικοινωνίας & της αλληλεπίδρασης με τους άλλους μέσα από τις οποίες τα παιδιά έρχονται σε επαφή με νέες γνώσεις, διαφορετικές στρατηγικές σκέψης & δράσης
- την ανάπτυξη θετικής εικόνας, αυτό-εκτίμησης, και θετικής στάσης για τη μάθηση
- την ανάπτυξη θετικών διαπροσωπικών σχέσεων ανάμεσα στα παιδιά = λιγότερα προβλήματα πειθαρχία

Η συνεργασία στην τάξη δεν μπορεί να προκύψει «αυτόματα», αν τα παιδιά δεν μυηθούν σε συνεργατικούς τρόπους μάθησης.

Βλέπουμε συχνά τα παιδιά να κάθονται μαζί σε ένα τραπέζι, έχοντας μια κοινή εργασία να κάνουν, όμως δουλεύουν συνεργατικά;

Ή μήπως δουλεύουν δίπλα-δίπλα με το ίδιο θέμα, π.χ. κολάζ (δεν έχουν αποφασίσει για τον τρόπο & την κατανομή εργασίας, δεν συνεργάζονται).

Σχεδιασμός εργασίας σε ομάδες στο σχολείο

«εξάσκηση» στη συνεργασία = καθόμαστε κοντά, συζητάμε ένα θέμα, περιμένουμε τη σειρά μας, βοηθάμε/μοιραζόμαστε υλικά...

Επιλογή εργασιών που απαιτούν συνεργασία & συντονισμό

Οργάνωση ομάδων στο σχολείο

Μικρές ομάδες: αρχικά ζευγάρια, αργότερα 4-5 άτομα

Βαθμός δυσκολίας εργασίας που ανταποκρίνεται στο επίπεδο των παιδιών

Σαφήνεια στον στόχο αλλά και τη διαδικασία που θα ακολουθήσουν τα παιδιά

Ανάθεση ρόλων-θετική αλληλεξάρτηση ομάδας = ο ένας χρειάζεται τον άλλον για την επίτευξη του στόχου

Κανόνες λειτουργίας της ομάδας

Αξιολόγηση όχι μόνο του αποτελέσματος αλλά και της συνεργασίας (τι πήγε καλά και τι όχι, πώς θα το βελτιώσουμε...)

Ο εκπαιδευτικός

- Αφιερώνει χρόνο στην παρατήρηση των παιδιών καθώς εργάζονται σε ομάδες & παρεμβαίνει υποστηρικτικά (ενθάρρυνση επικοινωνίας, ανταπόκριση σε ατομικές δυσκολίες).
 - Προχωρά σταδιακά (π.χ. δραστηριότητες αρχικά για την ανάπτυξη εμπιστοσύνης)
-

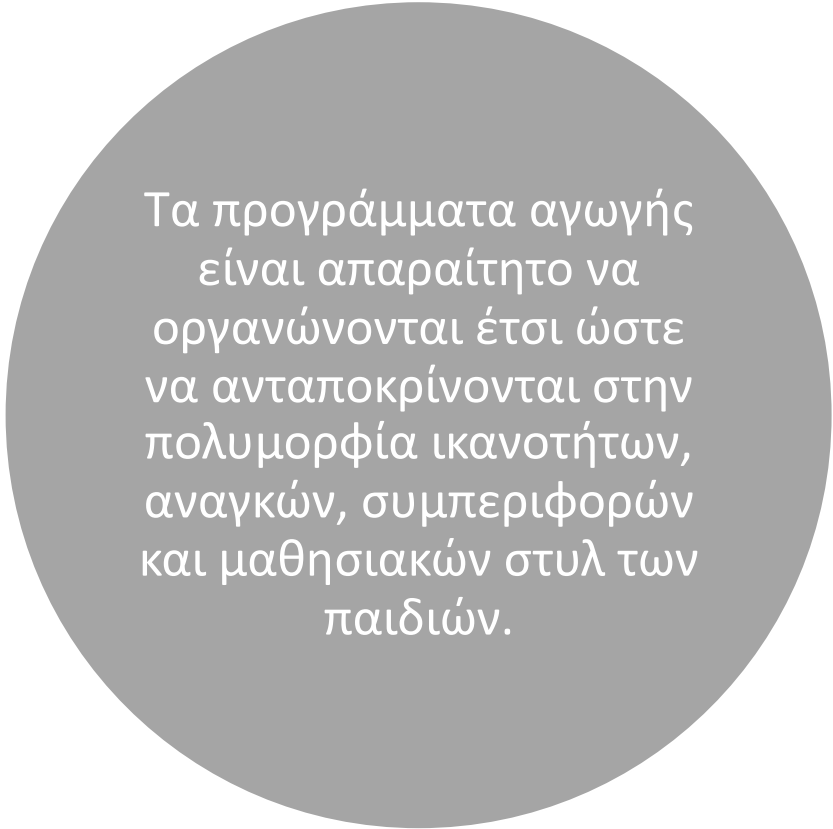
ΠΑΙΧΝΙΔΙ	ΟΡΓΑΝΩΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ
<p>Τα παιδιά κατασκευάζουν με τις χάντρες κολιέ με διάφορους τρόπους για να εμπλουτίσουν το παιχνίδι τους στο «σπιτάκι».</p> <p>Τα παιδιά τραγουδούν και χορεύουν ρυθμικά με επαναλαμβανόμενες κινήσεις.</p>	<p>Τα παιδιά χωρισμένα σε ζευγάρια περιγράφουν το ένα στο άλλο το σχέδιο ενός μοτίβου ώστε το δεύτερο παιδί να το αναπαράγει χωρίς να το βλέπει. Ο έλεγχος γίνεται με τη σύγκριση.</p> <p>Τα παιδιά καλούνται να συνεχίσουν ένα σχέδιο κανονικότητας που έχουν μπροστά τους. Μετά την ολοκλήρωση εξηγούν ποιό ήταν το σχέδιο που συνέχισαν. Η διατύπωση του κανόνα βοηθάει στον έλεγχο της κατασκευής.</p>	<p>Ένα παιδί φέρνει έντυπο υλικό ή αφίσα από την επίσκεψή της οικογένειας στο μουσείο (αρχαιολογικό, λαογραφικό) που αναδεικνύει τα μοτίβα των αγγείων ή των ρούχων.</p>
<p>ΡΟΥΤΙΝΑ</p>		<p>ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΕΙΣ</p>
<p>Χρησιμοποιούνται λεκτικά, ηχητικά ή κινητικά μοτίβα για τις μεταβάσεις των παιδιών από τη μια δραστηριότητα στην άλλη.</p> <p>ΣΤΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΠΕΔΙΟ</p>		<p>Ο εκπαιδευτικός παρακινεί τα παιδιά να διερευνήσουν και να καταγράψουν:</p> <ul style="list-style-type: none"> - σε ποιά γνωστά παραμύθια

Πίνακας 6. Παραδείγματα οργανωμένων δραστηριοτήτων

- ✓ Προσδιορίζοντας και καταγράφοντας τα βήματα που χρειάζονται για να φτάσει στα χέρια μας ένα βιβλίο (συγγραφή, εικονογράφηση, επιμέλεια, εκδότης, τυπογραφείο, διάθεση, πώληση).
- ✗ Σχεδιάζοντας μια συνέντευξη και διατυπώνοντας τις κατάλληλες ερωτήσεις για να συλλέξουμε πληροφορίες από κάποιον ειδικό για το επάγγελμά του.
- ✓ Διατυπώνοντας, μαζί με τα παιδιά, πιθανούς κανόνες της τάξης και θεμελιώνοντας επιχειρήματα για τους επικρατέστερους.
- ✓ Καταγράφοντας τις διαφορετικές στρατηγικές επίλυσης που προτάθηκαν από κάθε ομάδα (ή παιδί) κατά την επίλυση ενός προβλήματος και προσδιορίζοντας ιδιαίτερα χαρακτηριστικά (λειτουργικότητα, κατανόηση, αποτελεσματικότητα, οικονομία χρόνου κ.λπ.).
- ✓ Παρατηρώντας το φαινόμενο της εναλλαγής ημέρας-νύχτας σε ένα βίντεο και περιγράφοντάς το λεκτικά ή με σχέδιο/ζωγραφική ή με σωματική κίνηση.
- ✓ Προσδιορίζοντας συγκεκριμένες καταστάσεις που μας προκαλούν διαφορετικά συναισθήματα.

Η Ένταξη στο σχολείο

Τα προγράμματα αγωγής
είναι απαραίτητο να
οργανώνονται έτσι ώστε
να ανταποκρίνονται στην
πολυμορφία ικανοτήτων,
αναγκών, συμπεριφορών
και μαθησιακών στυλ των
παιδιών.

Ο εκπαιδευτικός επιτυγχάνει ένα ενταξιακό εκπαιδευτικό περιβάλλον λειτουργώντας πρώτα απ' όλα, ο ίδιος, ως μοντέλο αποδοχής και σεβασμού στη διαφορετικότητα. Παράλληλα,

- ✓ παρέχει σ' όλα τα παιδιά ίσες ευκαιρίες ώστε να αξιοποιήσουν το δυναμικό και τις εμπειρίες τους μέσα σε ένα κλίμα ασφάλειας και αποδοχής,
- ✓ χρησιμοποιεί την αξιολόγηση για να διαμορφώσει την εικόνα των δυνατοτήτων και των πιθανών ελλειμμάτων των παιδιών, να θέσει στόχους και να επαναπροσδιορίσει τη δράση του,
- ✓ οργανώνει και υλοποιεί διαφοροποιημένες διδακτικές πρακτικές για να καλύψει τις μαθησιακές ανάγκες των παιδιών,
- ✓ προωθεί την εργασία σε ομάδες γιατί έτσι αμβλύνονται οι κατηγοριοποιήσεις και αντιμετωπίζεται ο «άλλος» ως πρόσωπο και όχι ως «κατηγορία», καθώς τα παιδιά μαθαίνουν να βλέπουν τους άλλους ως ίσους, με ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις,
- ✓ συνεργάζεται με τους γονείς,
- ✓ συνεργάζεται με άλλους επαγγελματίες ή υπηρεσίες όπως ΚΕΔΔΥ, ειδικούς παιδαγωγούς, ψυχολόγους κ.ά.

Για τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες ο εκπαιδευτικός:

... για τα παιδιά που χρησιμοποιούν
... ζει την ενεργή συμμετοχή των παιδιών με
... ανάγκες στην εκπαιδευτική διαδικασία. Τα παιδιά
... έχουν την τάση να κρατούν μια παθητική στάση-
... παρατηρούν αντί να ενεργούν- απέναντι σε υλικά,
... παιχνίδια, συνομηλίκους. Ο εκπαιδευτικός διευκολύνει
... την επικοινωνία με τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης και
... διαμορφώνει κατάλληλα το περιβάλλον (π.χ. σαφείς
... οδηγίες και επίδειξη χρήσης υλικού),

- ✓ Υποστηρίζει τα παιδιά τυπικής ανάπτυξης να αποδεχτούν τα παιδιά με ειδικές ανάγκες στην τάξη:
 - ◇ παρέχοντας πληροφορίες στα παιδιά, χωρίς να υπερτονίζει τις διαφορές και τις αναπηρίες (π.χ. εξηγεί ότι «η Ειρήνη κάθεται σε αναπηρική καρέκλα γιατί δεν μπορεί να περπατήσει»).

Η Κριτική Σκέψη

Παραδείγματα αυτό διορθωτικών συμπεριφορών
(Lipman)

Οι μαθητές αναγνωρίζουν λάθη στη σκέψη τους

Απαιτούν λόγους και κριτήρια σε περιπτώσεις που
αυτά δεν παρέχονται

Ισχυρίζονται ότι είναι λάθος να εκλαμβάνουμε
ορισμένα ζητήματα ως δεδομένα

Προσφέρουν εναλλακτικές ερμηνείες

Εντοπίζουν αβάσιμα συμπεράσματα

Πώς Μπορούμε να Διδάξουμε την Κριτική Σκέψη

Αυξάνουμε το χρόνο αναμονής στις ερωτήσεις και αφήνουμε ικανοποιητικό χρόνο για αναστοχασμό

Κάνουμε άμεση διδασκαλία στρατηγικών σκέψης

Χρησιμοποιούμε ανοιχτές ερωτήσεις

Διατυπώνουμε ερωτήσεις που απαιτούν ανώτερες γνωστικές λειτουργίες

Ενθαρρύνουμε τη χρήση αναλογιών, μεταφορών, νοητικών χαρτών, συγκρίσεων

Ενθαρρύνουμε τη χρήση αξιολόγησης (πλεονεκτημάτων – μειονεκτημάτων)

Διδάσκουμε τους μαθητές να κάνουν μεταφορά της γνώσης σε άλλους τομείς

Χρησιμοποιούμε προβλήματα μέσα από τη ζωή.

Προσφέρουμε στήριξη, συγκεκριμένα παραδείγματα και ευκαιρίες εξάσκησης συνθετότερης σκέψης.

Δίνουμε ευκαιρίες για εξάσκηση στη χρήση συλλογισμών και εμβάθυνση στη σκέψη.

Ενθαρρύνουμε τους μαθητές να εξερευνήσουν τη γνώση συνεργατικά.

Προκαλούμε τους μαθητές να ερευνήσουν την αξιοπιστία εναλλακτικών προοπτικών.

Προσφέρουμε εμπειρίες που μπορούν να βοηθήσουν τους μαθητές να διακρίνουν μεταξύ καλών και φτωχών επιχειρημάτων.

Επισημαίνουμε διαφορές σε αντιλήψεις, υποθέσεις και ορισμούς.

Ενθαρρύνουμε διάφορους τρόπους με τους οποίους μπορεί να ειπωθεί το ίδιο πράγμα.

Παραδείγματα Ερωτήσεων που Βοηθούν:

Μήπως πρέπει να εξετάσουμε μια άλλη άποψη;

Χρειάζεται να μελετήσουμε αυτό το θέμα και με άλλους τρόπους;

Μήπως όλα αυτά μαζί οδηγούν σε κάποιο συμπέρασμα / νόημα;

Είναι αυτό το σημαντικότερο πρόβλημα που έχουμε να εξετάσουμε; Είναι αυτή η κεντρική ιδέα να επικεντρωθούμε;

Ποια από αυτά τα γεγονότα είναι πιο σημαντικά;

Θα μπορούσες να ήσουν πιο συγκεκριμένος;

Μπορείτε να μου δώσετε περισσότερες λεπτομέρειες;

Θα μπορούσες να ήσουν πιο ακριβής;

Πώς αυτά τα δεδομένα θα μας βοηθήσουν στο συγκεκριμένο θέμα;

Βελτίωση των Ερωτήσεων των Μαθητών

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν να βελτιώσουν τους τρόπους με τους οποίους οι μαθητές θέτουν ερωτήσεις με τον τρόπο που ανταποκρίνονται σ' αυτές.

- Π.χ. Να αναλύουν την ερώτηση (τι εννοείς λέγοντας...;)
- Να επαναδιατυπώνουν την ερώτηση (εννοείς...;)
- Να «επιστρέφουν» την ερώτηση στο μαθητή (εσύ τι πιστεύεις;)
- Να κάνουν μία διευκρινιστική ερώτηση (αναρωτιέμαι αν...;)
- Να προτείνουν ένα τρόπο διερεύνησης (ίσως θα μπορούσαμε...).

Στη νέα μας γειτονιά

Η Ελένη με την οικογένειά της μόλις μετακόμισε.
Ας γνωρίσουμε τη νέα της γειτονιά.

Διδακτική ενότητα:

Μαθησιακό περιβάλλον τάξης – διαδικασία - περιεχόμενο:

1. Σχολικά βιβλία
2. Σύνδεση με το διαδίκτυο – υπολογιστές, βιντεοπροβολέας ή διαδραστικός πίνακας
3. Ψηφιακή φωτογραφική μηχανή
4. Πυξίδα
5. Χάρτες – πολεοδομικό διάγραμμα περιοχής
6. Αριθμός ομάδων: όσες χρειαστεί

Βασικοί διδακτικοί στόχοι: Οι στόχοι που θέτει το βιβλίο δασκάλου (αναφορικός λόγος)

Επιμέρους στόχοι (βιβλίο δασκάλου):

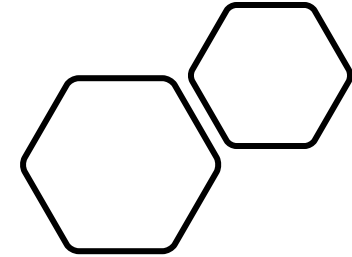
Περίπατος στη γειτονιά

3 Η γιαγιά της Βαρβάρας βρίσκεται έξω από την ταβέρνα και δεν ξέρει να πάει στην τράπεζα. Παρατήρησε την παρακάτω εικόνα και εξήγησέ της πώς θα φτάσει στην τράπεζα.

Οι παρακάτω
λέξεις θα σε
βοηθήσουν:

δίπλα
αριστερά
απέναντι
ευθεία
δεξιά
πίσω

Παρουσιάζω τη γειτονιά μου

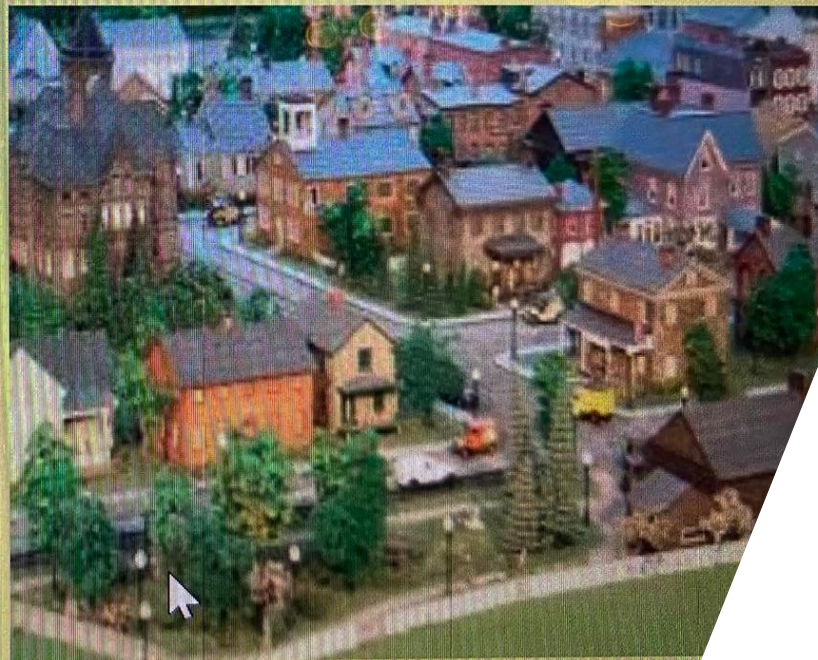
4 Μια συμμαθήτριά σου μόλις μετακόμισε δίπλα στο σπίτι σου και θέλεις να της γνωρίσεις καλύτερα τη γειτονιά. Γράψε πού θα την ξεναγούσες και τι θα της έδειχνες.

.....

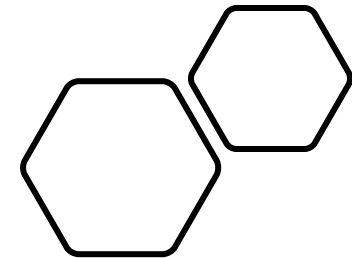
.....

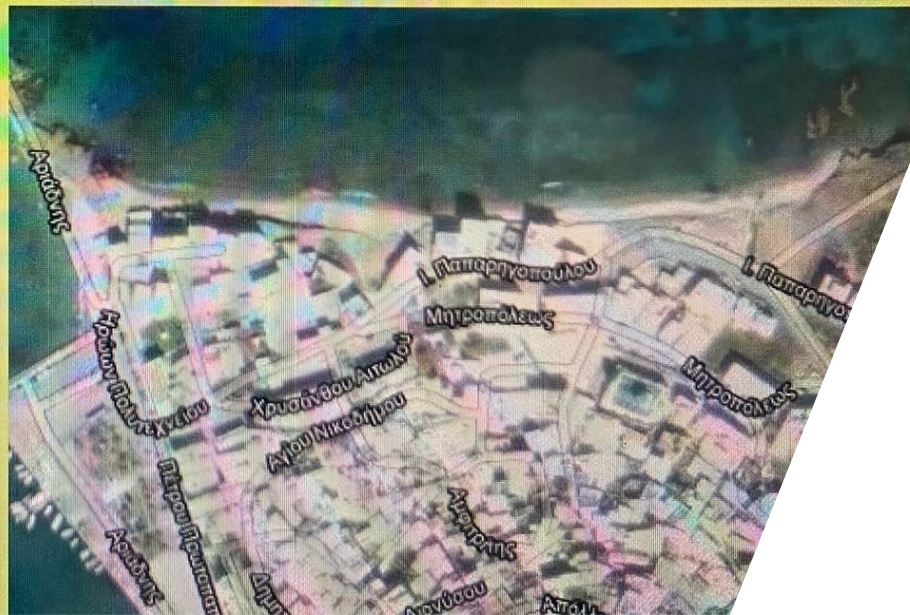
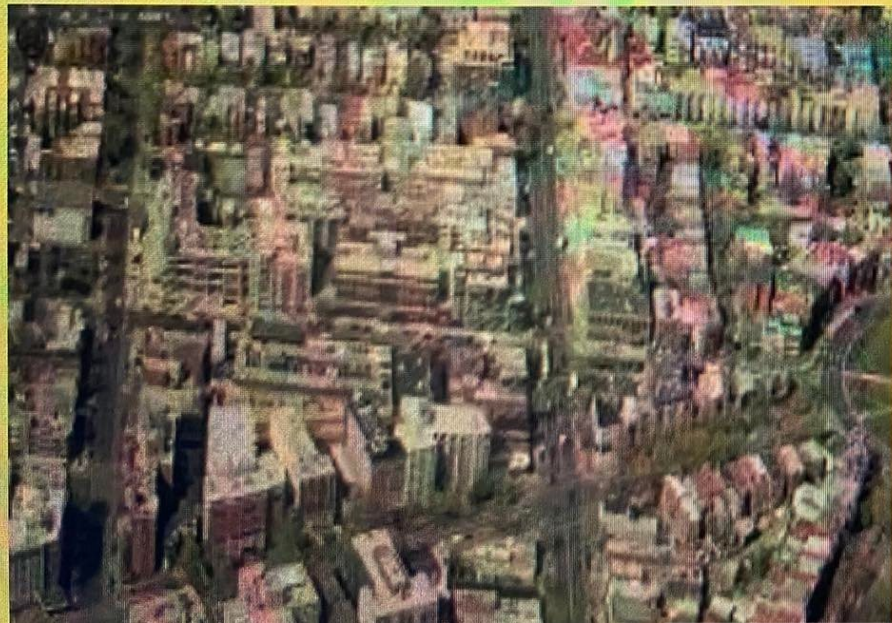
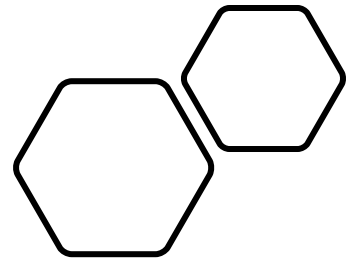
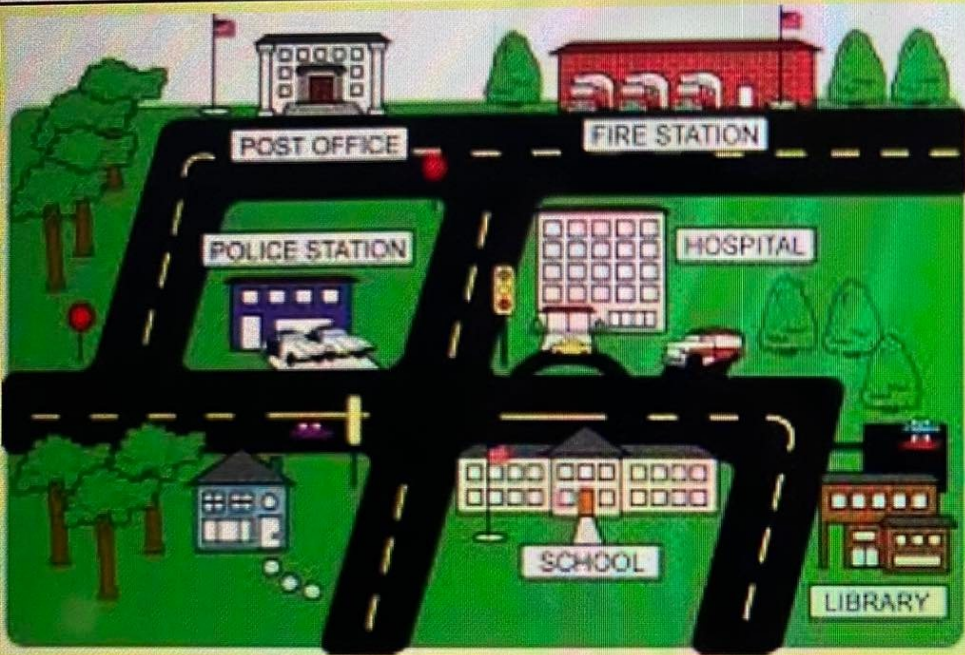
Διαφοροποίηση -εμπλουτισμός περιεχομένου – διαδικασίας - δραστηριότητας

- Η γειτονιά μου ή η γειτονιά του σχολείου μας ή η γειτονιά μου στην Αλβανία αλλού...
- Γνωρίζω τη γειτονιά του σχολείου μου; Ας τη δούμε από ψηλά (Google maps, οδικός χάρτης περιοχής, τοπογραφικό διάγραμμα του Δήμου)
- Ας εντοπίσουμε το σχολείο μας, την πλατεία, το σπίτι μας, άλλο ...
- Ας περιγράψουμε πώς θα πάμε από...
- Ας δούμε μερικές γειτονιές. Πώς είναι; Συγκρίνουμε γειτονιές του κόσμου.

Σύνδεση με αγγλική γλώσσα: περιγράψω διαδρομές από... στο...

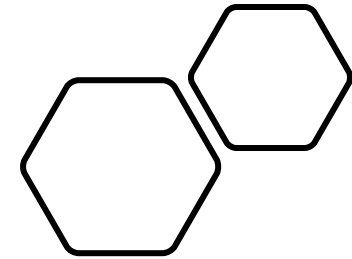
Βιωματική μάθηση με δραστηριότητες ατομικές ή ομαδικές (θα κατανεμηθούν ανάλογα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των μαθητών):

Ας επισκεφτούμε βασικά σημεία της γειτονιάς μας

- Σημειώνουμε τις οδούς, προς τα πού στρίβουμε, βασικά σημεία, περιγράφοντας τη διαδρομή που ακολουθούμε (ο εκπαιδευτικός επιλέγει δύο ή περισσότερους μαθητές με ανάλογο μαθησιακό προφίλ για τη δραστηριότητα αυτή ή ομάδες μικτής επίδοσης)

Αρχή / σχολείο	δεξιά	αριστερά
Οδός.....		
.....		
.....		
.....		
Σχολείο/ τέλος διαδρομής		

- Φωτογραφίζουμε χαρακτηριστικά σημεία της διαδρομής (ένας ή περισσότεροι μαθητές εκ περιτροπής με ανάλογο μαθησιακό προφίλ)
- Ποια επαγγέλματα συναντούμε; (ομάδα ή δυάδες μαθητών, κατά προτίμηση υψηλής επίδοσης)

Επέκταση (πιο απαιτητικές δραστηριότητες, οι οποίες απευθύνονται περισσότερο στους μαθητές υψηλής επίδοσης):

- Προτείνουμε και περιγράφουμε προφορικά άλλες διαδρομές (μέσα στην τάξη στην ολομέλεια)
- Προσανατολισμός – χρήση πυξίδας – οδικού χάρτη (σε ομάδες ή στην ολομέλεια)
- Google maps. Επίδειξη χρήσης του προγράμματος – σχεδίαση διαδρομής, τοποθέτηση ετικετών, οδηγιών, ...

Διαφοροποιημένα μαθησιακά προϊόντα (δραστηριότητες αξιολόγησης - κατ' οίκον εργασίες, τα οποία θα δοθούν ανάλογα με το μαθησιακό δυναμικό, τη δυνατότητα εκτός σχολείου συνεργασίας κλπ.):

1. Σχεδιάζω, ζωγραφίζω ή περιγράφω τη γειτονιά μου ή τη διαδρομή από το σπίτι στο σχολείο

(2ο Δημοτικό Σχολείο Ορεστιάδας:
<http://blogs.sch.gr/2dimorest/category/δι-αγωνισμοί>)

<http://www.imerisia.gr/article.asp?catid=26515&subid=2&pubid=112925127>

αγωνισμοί)

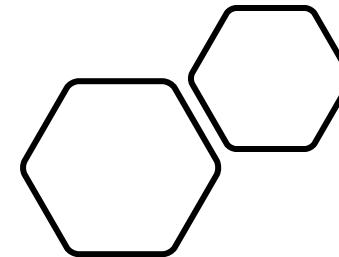
2. Εκτυπώνω με τη βοήθεια των γονέων μου το χάρτη με το σπίτι σχολείο και σχεδιάζω τη διαδρομή που ακολουθώ
3. Σχεδιάζω με τους γονείς μου τη διαδρομή με τη βοήθεια των εργα google
4. Προσανατολισμός – χρήση πυξίδας – οδικού χάρτη
5. Επέκταση: καταγράφω επαγγέλματα που συναντώ στη γειτονιά
6. Γινόμαστε τοπογράφοι ή πολεοδόμοι και αποτυπώνουμε τη γειτονιά μ

<https://sites.google.com/site/sylogismosaristeas/to-scholeio-mas/e-geitonia-mas/%CE%A7%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B7%CF%82-%CE%97%CE%B3%CE%B5%CE%B9%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%AC%CE%BC%CE%B1%CF%82.JPG?attredirects=0>

7. Εντοπίζουμε προβλήματα της γειτονιάς
8. Προτείνουμε παρεμβάσεις για την επίλυσή τους

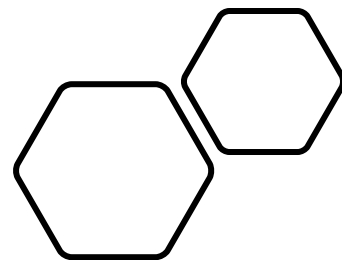
Πρόβλημα	Πρόταση για επίλυση

Αναστοχασμός (Τι προσαρμογές έκανα στην προσέγγιση του θέματος;):

- Ως προς το περιεχόμενο;
- Ως προς τη διαδικασία;
- Ως προς το προϊόν;
- Ως προς το μαθησιακό περιβάλλον;
- Επιτεύχθηκαν οι μαθησιακοί ή άλλοι στόχοι; Συνέβαλαν σε αυτό οι προσαρμογές που έγιναν;
- Ενεργοποίησα ικανοποιητικά όλους τους μαθητές στην εκπαιδευτική διαδικασία;
- Υπήρξε δημιουργική συνεργασία μεταξύ των μαθητών;
- Παρουσιάστηκαν επιμέρους δυσκολίες; Ποιες;

I

προσεγγιστεί με συνεργατική συναρμοστικότητα επικενθώμε να καταστήσουμε σαφές ότι στα αναλυτικά προγράμματα τόσο της πρωτοβάθμιας όσο και της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης υπάρχει πληθώρα θεμάτων για αξιοποίηση της παραπάνω τεχνικής.

Παράδειγμα θέματος για Συνεργατική Συναρμολόγηση

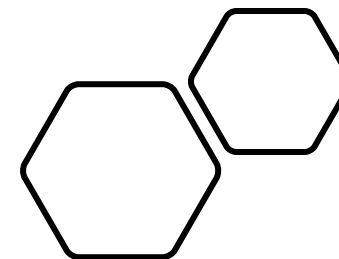
Θέμα: «ΟΙ ΠΕΡΣΙΚΟΙ ΠΟΛΕΜΟΙ»

Τάξεις: Δ' Δημοτικού, Α' Γυμνασίου

Μπορεί να χωριστεί σε 5 επιμέρους θέματα για 5μελείς ομάδες:

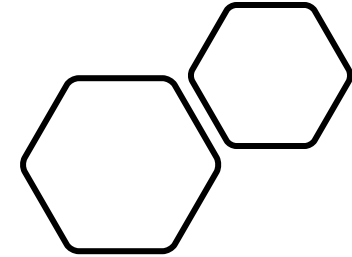
1. Ιωνική Επανάσταση (499-493 π.Χ)
2. Πρώτη περσική εισβολή στην Ελλάδα (492-490 π.Χ) - Εκστρατεία του Μαρδονίου - Εκστρατεία Δάτη και Αρταφέρνη - Μάχη Μαραθώνα
3. Δεύτερη περσική εισβολή στην Ελλάδα (480-479 π.Χ) - Μάχες Θερμοπυλών και Αρτεμισίου
4. Ναυμαχία Σαλαμίνας - Μάχες Πλαταιών και Μυκάλης
5. Εκστρατείες κατά της Περσίας - Ειρήνη με την Περσία.

Στόχος κάθε ομάδας: Παρουσίαση των σημαντικότερων ιστορικών γεγονότων από τους περσικούς πολέμους στην ολομέλεια της τάξης.

Πίνακας 1. Προτεινόμενοι τρόποι σχηματισμού μαθητικών ομάδων

Κριτήριο ομαδοποίησης	Ομάδες ομοιογενείς	Ομάδες ανομοιογενείς
Γνωστικό επίπεδο / μαθησιακή ετοιμότητα μαθητών	όμοιο γνωστικό επίπεδο / μαθησιακή ετοιμότητα	διαφορετικό γνωστικό επίπεδο / μαθησιακή ετοιμότητα
Ενδιαφέροντα μαθητών	κοινό ενδιαφέρον για συγκεκριμένο θέμα	διαφορετικά ενδιαφέροντα
Μαθησιακό προφίλ / τρόπος που μαθαίνουν καλύτερα οι μαθητές	όμοιο μαθησιακό προφίλ	ανόμοια μαθησιακά προφίλ
Φύλο	ίδιο φύλο	μικτό φύλο
Εθνικότητα / τόπος καταγωγής	ίδια εθνικότητα ή κοινή καταγωγή	πολυπολιτισμική σύνθεση
Άλλο ατομικό χαρακτηριστικό (θρήσκευμα, γλώσσα κ.α.)	ίδιο θρήσκευμα, γλώσσα ή άλλο ατομικό χαρακτηριστικό	διαφορετικό θρήσκευμα, γλώσσα ή άλλο ατομικό χαρακτηριστικό
Προτίμηση συνεργατών (κοινωνιομετρικό τεστ)	επιλογή συνεργατών από τους ίδιους τους μαθητές (βάσει και κοινωνιογράμματος τάξης)	τυχαία σύνθεση ή σύνθεση σκόπιμης αλληλεπίδρασης (βάσει και κοινωνιογράμματος τάξης)
Δυνατότητα συνεργασίας εκτός σχολείου (κοινός ελεύθερος χρόνος, κοινός τόπος διαμονής κ.ο.κ.)	ευχέρεια μελών για διαζώσης συνεργασία	ασύγχρονη επικοινωνία λόγω αδυναμίας διαζώσης συνεργασίας μελών
Είδος επιτελούμενου έργου (ομάδες ειδικού σκοπού)	στοχευμένη ομοιογένεια για αποδοτικότερη επιτέλεση έργου	στοχευμένη ανομοιογένεια για αποδοτικότερη επιτέλεση έργου

Παράδειγμα: ομάδες εργασίας

Στο πλαίσιο μιας διδακτικής ενότητας για τον καταναλωτή

χωρίζει τους μαθητές σε ομάδες των 4-5 ατόμων και στο πλαίσιο της εμπέδωσης των όσων έμαθαν, ζητά από τους μαθητές να ετοιμάσουν μια παρουσίαση.

η παρουσίαση να αφορά στις ορθές καταναλωτικές καθημερινές πρακτικές και στους λόγους για τους οποίους πρέπει να ακολουθούμε αυτές τις πρακτικές

οι μαθητές θα πρέπει να πραγματοποιήσουν την παρουσίαση αυτή σε μαθητές μικρότερης τάξης.

στη συνέχεια κάθε ομάδα παρουσιάζει στην τάξη το αποτέλεσμα της εργασίας της

δίνονται απαντήσεις σε ερωτήματα και γίνεται σχολιασμός

τέλος ο εκπαιδευτικός προχωρά σε σύνθεση των απόψεων και συνδέει τα συμπεράσματα και τις αποκτηθείσες από την άσκηση εμπειρίες των μαθητών με το σχετικό θεωρητικό υπόβαθρο.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Μόσχου, Κ., & Μπούζος, Α. (2012). *Διερεύνηση παραγόντων που επιδρούν στη στάση των εκπαιδευτικών ως προς την ανάληψη συμβουλευτικού έργου*. Στο Κ. Δ. Μαλαφάντης, Ν. Ανδρεαδάκης, Δ. Καραγιώργος, Γ. Μανωλίτσης, & Β. Οικονομίδης (Επιμ.), Πρακτικά του 7ου Πανελληνίου Συνεδρίου: Ελληνική Παιδαγωγική και Εκπαιδευτική Έρευνα (σ σ. 1043 – 1054). Ζεφύρι Αττικής: Εκδόσεις Διάδραση.

Μπούζος, Α., & **Μόσχου, Κ.** (2011). Διερεύνηση αντιλήψεων των εκπαιδευτικών για τη χρησιμότητα άσκησης του συμβουλευτικού τους έργου στη σύγχρονη εποχή. *Επιθεώρηση Συμβουλευτικής και Προσανατολισμού, 94 – 95, 217 – 226*.

Παπανδρέου, Μ. (2008). Προγραμματισμός δραστηριοτήτων για το νηπιαγωγείο: ένα παράδειγμα από τις φυσικές επιστήμες. Στο Β. Χριστίδου (Επιμ.), *Εκπαιδεύοντας τα μικρά παιδιά στις Φυσικές Επιστήμες: Ερευνητικοί προσανατολισμοί και παιδαγωγικές πρακτικές* (σελ. 330-344). Θεσσαλονίκη: Αδερφοί Κυριακίδη.